

عنوان مقاله:

نفقہ قنات (کاریز) (شیوه‌های تامین هزینه در نظام آبیاری سنتی)

محل انتشار:

دوفصلنامه دانش بومی ایران، دوره 6، شماره 12 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

مرتضی سالمی قمصری - مدرس تاریخ دانشگاه علامه طباطبائی و پژوهشگر دانش های بومی ایران

سینا فروزش - استادیار تاریخ دانشگاه آزاد اسلامی-واحد علوم و تحقیقات

حجتی محمدرضا - کارشناسی پژوهشگری

خلاصه مقاله:

عوامل طبیعی در پدیده‌های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی هر جامعه نقش قاطع و تعیینکننده‌ای دارند. در سرزمین کم‌آب ایران در طول تاریخ [1]، قنات مهمترین شیوه بهره‌برداری از منابع آبی بوده، که حفظ، نگهداری و استفاده و بهره‌برداری از آن نیز، به‌صورت جمعی بوده است. منابع آب مشترک و تبعات آن و سرمایه‌گذاری درازمدت در احداث و نگهداری قنات، برنامه‌های درازمدتی را می‌طلبد، که با فردگرایی و فرهنگ رقابتی قابل جمع نبوده است و برخلاف نظر برخی نویسندگان و روشنفکران ایرانی، کاریز و تمدن کاریزی با فرهنگ و جامعه "کوتاهمدت" ابدا سازگار نبوده است. هم احداث قنات حاصل فرهنگ مشارکتی درازمدت و صلحجویانه و یاریگرانه بوده و هم وجود آن، این فرهنگ را تقویت و بازتولید کرده است. در این مقاله به مالیات بهره‌برداری از آب یا نفقہ قنات که آینده‌نگری هوشمندانه نیاکانمان در جهت خودکفایی مالی قنات بوده، پرداخته شده است. در نظام‌های آبیاری سنتی نفقه مجموع مبالغی است که در طول مدارهای گردش آب در تمام مدت سال آبی [2] هزینه می‌گردد، که شامل دستمزدهای گروه آبیاران و مخارج جنبی منبع آبدی می‌باشد. در ادامه کار به نفقه چند قنات از نقاط متفاوت ایران نیز اشاره می‌شود. [1]- تا حدود هفتادسال پیش قنات مهمترین شیوه تامین آب در ایران بود. [2]- سال آبی از ابتدای پاییز (مهرماه) آغاز می‌شود و تا پایان تابستان (شهریورماه) سال بعد ادامه می‌یابد.

کلمات کلیدی:

نفقہ، آب، کاریز، قنات، ایران

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1184944>

